

ضرورت بهره وری و بهینه سازی مصرف

در تعریف مفهومی بهره وری عبارت است از استفاده مطلوب، موثر و بهینه از همه لحظه ها، مجموعه امکانات، ظرفیت ها، پتانسیل ها، سرمایه ها، نیروها و منابعی است که به انسان برای رسیدن به رشد و شکوفایی همه جانبه کمک می کند.

بهره وری می تواند بیشترین استفاده از کمترین امکانات و منابع در راه رسیدن به رشد و شکوفایی همه جانبه زندگی انسان باشد. اگر می خواهیم در دنیای پر رقابت امروزی، رونق اقتصادی، اجتماعی و زندگی بهتری داشته باشیم، لازم است به بهره وری بالایی برسیم؛ زیرا ایستادگی و تداوم حیات در صحنه جهانی، سرعت و دقت افزون تری می طلبد.

در حال حاضر، در برخی کشورهای توسعه یافته با وجود محدودیت منابع، سرمایه گذاری های فراوانی در راه بهبود بهره وری در سطح ملی، منطقه ای، بخشی، سازمان ها، مؤسسه ها و حتی افراد انجام می گیرد. آنان پیشرفت روزافزون خود را مرهون توجه به اصل بهره وری می دانند.

بهره وری در بسیاری از کشورهای صنعتی عبارت است از به حداکثر رساندن استفاده از منابع، نیروی انسانی، تسهیلات و مواردی مشابه به طریق علمی و کاهش هزینه های تولید، گسترش بازارها، افزایش اشتغال و کوشش برای افزایش دستمزدهای واقعی و بهبود معیارهای زندگی آنگونه که به سود کارکنان و مدیریت مردم باشد.

• سازمان ملی بهره وری ایران

سازمان ملی بهره وری ایران به عنوان یک نهاد حاکمیتی، مسئول برنامه ریزی، سیاست گذاری، راهبری، پایش و ارزیابی بهره وری همه فعالان اقتصادی و عوامل تولید از جمله نیروی کار، سرمایه، انرژی، آب و خاک و تهیه و تدوین شاخص های استاندارد بهره وری به ویژه بهره وری سبز، ارتقای بهره وری در تمامی بخش های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، دولتی و غیردولتی در چارچوب قوانین، سیاست ها و اسناد بالادستی است.

بهره وری از منظر مرکز بهره وری ایران (NIPON) یک فرهنگ، نگرش عقلایی به کار و زندگی است که هدف آن هوشمندانه تر کردن فعالیت ها برای دست یابی به زندگی بهتر و فعال تر است.

• وظایف اساسی سازمان ملی بهره‌وری ایران

- برنامه‌ریزی، سیاستگذاری، راهبری، پایش و ارزیابی بهره‌وری همه عوامل تولید از جمله نیروی کار، سرمایه، انرژی، آب و خاک
 - تدوین برنامه‌های راهبردی در راستای بهبود بهره‌وری بخش‌های مختلف اقتصادی
 - تهیه، تدوین و ابلاغ دستورالعمل‌های مربوط به تعیین شاخص‌های بهره‌وری، سیاست‌ها و متغیرهای اثرگذار بر رشد بهره‌وری
 - نظارت بر عملکرد دستگاه‌های اجرایی در خصوص انجام تکالیفی که به موجب قانون و در زمینه رشد و ارتقای بهره‌وری بر عهده دستگاه‌ها گذاشته می‌شود.
 - تهیه برنامه جامع بهره‌وری کشور، نظارت بر اجرای آن در دستگاه‌ها و تهیه گزارش‌های سالانه اجرای برنامه‌ها
 - تهیه، تدوین و ابلاغ دستورالعمل‌های اعتباردهی، پایش و اعطای جوایز مرتبط با بهره‌وری و تعالی سازمانی در سطح ملی به فعالان اقتصادی دولتی و غیر دولتی در امر بهره‌وری و معرفی آنها به جامعه در چارچوب اصول مندرج در اسناد بالادستی
 - فراهم آوردن زمینه‌های حمایت از گسترش و تقویت نهادهای غیردولتی فعال در زمینه بهره‌وری
 - برنامه‌ریزی و تعامل با دستگاه‌های مربوطه در راستای گسترش و ترویج مفاهیم بهره‌وری
 - برقراری ارتباط و تعامل با سازمان بهره‌وری آسیایی APO و سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای فعال در زمینه بهره‌وری به منظور بهره‌مندی از ظرفیت‌های آنان در راستای تحقق اهداف سازمان ملی بهره‌وری ایران از طریق عضویت و همکاری‌های مشابه و پیگیری جریان همکاری
 - سیاستگذاری و ابلاغ دستورالعمل‌های چگونگی انتشار اطلاعات بهره‌وری در دستگاه‌های اجرایی، نظارت بر کیفیت آنها و تعامل با دستگاه‌ها در راستای بهبود آمار و اطلاعات
 - برنامه‌ریزی به منظورارایه آموزش‌های تخصصی ارتقای بهره‌وری عوامل تولید
 - برنامه‌ریزی و همکاری با بنگاه‌های ملی در راستای در اختیار قرار دادن کمک‌های فنی و حرفه‌ای برای ارتقای بهره‌وری آنها
- بهره‌وری انرژی

بهره‌وری انرژی که میتوان به آن استفاده بهره‌ورانه از انرژی نیز گفت، کاستن از مقدار انرژی مورد نیاز برای فراهم آوردن کالاها و خدمات است. برای مثال، عایق‌بندی ساختمان باعث می‌شود در ساختمان انرژی گرمایش و سرمایش کمتری را برای دستیابی و حفظ یک دمای دلپذیر مصرف کرد. نصب لامپ فلورسنت، لامپ ال ای‌دی مقدار انرژی مورد نیاز برای دستیابی به سطح همسان روشنایی در مقایسه با استفاده از لامپ رشته‌ای سنتی را کم می‌کند. ارتقای بهره‌وری انرژی عموماً با استفاده از فناوری یا فرایند تولید بهره‌ورانه تر حاصل می‌شود.

سازمان ها و شرکت های فعال در بهره وری انرژی کشور.

۱- شرکت بهینه سازی مصرف سوخت به نمایندگی از وزارت نفت وظیفه بهره وری بهینه از حامل های انرژی مرتبط با منابع نفتی و فسیلی را بر عهده دارد. این وظایف بر اساس ماده ۵ و ۶ اساسنامه شرکت به صورت زیر می باشد :

ماده ۵- موضوع شرکت عبارت است از اعمال مدیریت تقاضا و اجرای سیاست‌های مرتبط با بهینه‌سازی مصرف سوخت در بخش‌های مختلف مصرف، کمک به توسعه کاربرد انواع فناوری‌های نوین تبدیل انرژی در بخش‌های مختلف مصرف، کاهش هزینه‌های درازمدت ناشی از تقاضای انرژی، تدوین معیارها، ضوابط و دستورالعمل‌های مرتبط با بهینه‌سازی مصرف انرژی، جایگزینی اقتصادی حامل‌های انرژی همراه با توسعه به کارگیری ظرفیت‌های محلی انرژی و انرژی تجدیدپذیر به نیابت از وزارت نفت و اجرای کلیه فعالیت‌های مربوط به امور مزبور و تصدی و انجام هرگونه فعالیت علمی، پژوهشی، فنی، بازرگانی و سایر خدماتی که برای توسعه عملیات شرکت لازم شناخته شود.

ماده ۶- وظایف و اختیارات شرکت شامل وظایف و اختیارات موضوع قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی و سایر قوانین و مقررات مربوط، از جمله موارد زیر می‌باشد که به تبعیت از وزارت نفت، حسب مورد رأساً یا با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط انجام می‌دهد:

۱- تهیه بسته‌های سیاستی و خط‌مشی‌های اساسی مرتبط با عرضه و مصرف انرژی و حامل‌های آن در بخش‌های مختلف اعم از صنعت، حمل و نقل، کشاورزی و مسکن و ارایه به مراجع ذی‌ربط برای تصویب.

۲- تهیه راهکارهای اجرایی مناسب به منظور حمایت و تشویق برای ارتقای نظام تحقیق و توسعه فناوری‌های جدید در زمینه بهینه‌سازی انرژی و ارایه به مراجع ذی‌ربط برای تصویب.

۳- تهیه آیین‌نامه‌های صرفه‌جویی و الگوهای لازم برای مصرف انرژی و حامل‌های آن در بخش‌های مختلف اعم از صنعت، حمل و نقل، کشاورزی و مسکن و ارایه به مراجع ذی‌ربط برای تصویب.

۴- شناسایی و تدوین راهکارهای توسعه فناوری‌های موردنیاز در حوزه صنعت نفت برای عرضه و مصرف انرژی در حیطه تخصصی نفت و فراهم ساختن امکان طراحی و بهبود آنها برای بکارگیری توسط سازندگان و تولیدکنندگان داخلی.

۵- تهیه معیارها و مشخصات فنی و استانداردهای اجباری انرژی و ارایه به مراجع ذی‌ربط برای تصویب و همکاری لازم برای اجرای آنها.

۶- اقدامات لازم به منظور ترغیب مصرف‌کنندگان انرژی به استفاده از تجهیزات، وسایل، مجموعه‌ها و فرآیندهای با مصرف انرژی کمتر.

۷- تهیه مقررات و آیین‌نامه‌های لازم برای شرکت‌های خدمات انرژی و حمایت از فعالیت و توسعه آنها با مشارکت سایر دستگاه‌های اجرایی مربوط و ارایه به مراجع ذی‌ربط برای تصویب و اقدامات اجرایی و نظارتی مقتضی در این زمینه، در حدود امکانات و اختیارات مقرر.

۸- مدیریت، نظارت و بازرسی و اقدام لازم در زمینه ممیزی انرژی، بهینه‌سازی مصرف انرژی و اجرای راهکارهای بهینه‌سازی مصرف انرژی توسط مصرف‌کنندگان انرژی، طبق مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط.

۹- تهیه و تدوین آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و راهکارهای مناسب و اقدامات اجرایی، نظارتی و حمایتی در حوزه تولید و توسعه همزمان برق، انرژی و برودت، احداث و بکارگیری واحدهای بازیافت انرژی و طرح‌های مرتبط با افزایش بازده انرژی توسط تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان و ارایه آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و راهکارهای مزبور به مراجع ذی‌ربط برای تصویب.

۱۰- فعالیت لازم در زمینه حمایت از ترویج کاربرد اقتصادی منابع تجدیدشونده انرژی.

۱۱- طراحی و ساخت طرح‌های الگو و آزمایشی به منظور کسب و ارتقای دانش و تجربیات در حوزه اهداف و مسئولیت‌های شرکت.

۱۲- اقدام در زمینه آموزش و آگاه‌سازی عمومی و ارتقای فرهنگ جامعه در بخش بهینه‌سازی و اصلاح الگوی مصرف انرژی.

۱۳- نمایندگی، عضویت و حضور در مجامع بین‌المللی مربوط برای حفظ منافع ملی و ارتقای دانش فنی طبق سیاست‌های کلی نظام و قوانین و مقررات مربوط.

۱۴- انعقاد انواع عقود و معاملات، از جمله قراردادهای خدمات و پیمانکاری و مهندسی مشاور و مشاوره و استخدامی با اشخاص واجد صلاحیت با رعایت قوانین و مقررات مربوط.

۱۵- خرید، فروش، اجاره، استیجار، رهن، تحصیل و تملک اموال منقول و غیرمنقول و همچنین ایجاد، تکمیل، توسعه، نظارت و اداره اموال، تأسیسات، کارگاه‌ها، دستگاه‌ها، تعمیرگاه‌ها و دیگر تأسیسات و ابزار و ادوات و وسایل لازم برای انجام مقاصد و عملیات موضوع شرکت با رعایت قوانین و مقررات مربوط.

۱۶- گرفتن اعتبار یا وام و پرداخت تسهیلات به اشخاص حقیقی و حقوقی به منظور تأمین احتیاجات و اجرای مقاصد شرکت با تصویب مجمع عمومی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.

۱۷- تحصیل و تملک و واگذاری حق استفاده و ثبت پروانه‌های اختراع و هرگونه اطلاعات درباره علائم تجاری، اختراعات، طرح‌ها و روش‌های موردنیاز برای انجام عملیات و وظایف موضوع شرکت.

۱۸- مشارکت و همکاری با سایر دستگاه‌های اجرایی و مؤسسات و شرکت‌های ایرانی و یا خارجی واجد صلاحیت فنی و مالی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.

۱۹- برنامه‌ریزی جهت جذب نیرو برای تأمین احتیاجات شرکت و تنظیم و اجرای برنامه‌های آموزشی و کارآموزی کارکنان به منظور ارتقای سطح اطلاعات علمی، تخصصی، فنی و اجرایی آنها با رعایت قوانین و مقررات مربوط.

۲۰- سایر وظایف و اختیاراتی که در چارچوب قوانین و مقررات توسط وزارت نفت به شرکت محول می‌شود.

۲- سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) به نمایندگی از وزارت نیرو مسئولیت بهره‌وری بهینه انرژی برق را بر عهده دارد. بر اساس ماده ۸ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی و در راستای ارتقاء بهره‌وری و استفاده هر چه بیشتر از منابع تجدیدپذیر، لایحه تاسیس سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) که از ادغام سازمان انرژی‌های نو ایران (سانا) و سازمان بهره‌وری انرژی ایران (سایا) شکل گرفته است، توسط هیئت محترم وزیران تقدیم مجلس شورای اسلامی گردید. لایحه مذکور پس از بررسی و تایید در کمیسیون‌های تخصصی، در جلسه مورخ ۲۴/۹/۱۳۹۵ در صحن علنی مجلس به تصویب رسید و در تاریخ ۱۵/۱۰/۱۳۹۵ به تائید شورای محترم نگهبان رسید. قانون ۱۳ ماده ای تشکیل ساتبا پس از ابلاغ توسط ریاست محترم مجلس شورای اسلامی، طی شماره ۱۳۴۷۵۸ مورخ ۳۰/۱۰/۱۳۹۵، توسط ریاست محترم جمهور جهت اجرا به وزارت نیرو ابلاغ شد در ماده ۱ قانون تشکیل ساتبا آمده است که این سازمان به منظور ارتقای بهره‌وری انرژی و استفاده هرچه بیشتر از منابع تجدیدپذیر و پاک از طریق فراهم نمودن زیرساخت‌های لازم در کشور و افزایش بهره‌وری عرضه انرژی و کاهش تلفات انتقال، توزیع و مصرف انرژی در کشور و استفاده از روش‌های تولید برق تجدیدپذیر و پاک، تشکیل می‌شود. در ماده ۲ به کارگیری بخش خصوصی و حمایت از مشارکت آن، تدوین سیاست‌های تشویقی در جهت حمایت از شرکت‌های دانش بنیان، عملیاتی نمودن استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر در سطح صنعتی و انجام وظایف دولت برای تحقق اهداف سازمان، بعنوان موضوع فعالیت سازمان مورد تاکید قرار گرفته است.

مهرناز لنکرانی کارشناس ارشد مدیریت بهینه سازی انرژی در بخش ساختمان